

FRANTIŠEK PALACKÝ

(14. 6. 1798 Hodslavice – 26. 5. 1876 Praha)

Život

- narozen v Hodslavicích (na Valašsku) 14. června 1798 do protestantské rodiny
- **studium:**
  - 1807–1809 zámecká škola v Kunvaldu u Nového Jičína
  - 1809–1812 latinská škola v Trenčíně
  - 1812–1818 evangelické lyceum v Prešpurku (poznává zde Pavla Josefa Šafaříka)
- vychovatel uherských šlechtických rodin, ve Vídni poznává politický život; zájem o estetiku, filozofii, jazyky, zájem o české dějiny
- 1823 – kontaktuje J. Jungmanna a J. Dobrovského, základy historiografické metodiky, společenské kontakty
- zaměstnán u Šternberků – šlechtické rodokmeny, rodinný archivář
- 1827 – svatba s Terezií Měchurovou → finanční zabezpečení
- 1838 – oficiálně se stává stavovským historiografem
- 1829 – členem Královské české společnosti nauk, postupně sekretářem a předsedou
- 1831 – Maticе česká – stál u jejího zrodu. Částečně nahradila zamýšlenou encyklopedii.
- obhajuje pravost rukopisů
- již během 60. let 19. století je nazván „Otcem národa“
- 1858–1879 – spolupráce na *Riegrově slovníku naučném*
- 1867 – po rakousko-uherském vyrovnání se snažil získat podporu v zahraničí (např. tzv. pout' na Rus k Alexandru II.), neúspěšně
- 1868 – provedl poklepání na základní kámen Národního divadla, společensky aktivní
- v závěru života prezidentem Královské české společnosti nauk
- umírá 26. května 1876 v Praze, pohřben v Lobkovicích

Politické názory

- prosazuje liberální konstitucionalismus, austroslavismus, federalismus – zastává vizi federativního svazku autonomních států v rámci rakouské monarchie
- vrchol politické aktivity v roce 1848 a 1849 (Psaní do Frankfurtu, Svatováclavský sněm, Kroměřížský sněm), poté se z politiky načas stahuje
- do politiky se vrací v 60. letech, zklamán po rakousko-uherském vyrovnání roku 1867 opět odchází do ústraní; uplatuje tzv. pasivní rezistenci (i vůči zemskému sněmu)

Palacký jako historik

František Palacký byl jako historik přelomovou osobností. Jeho význam je doslova zakladatelský. Oprostil se od pouhého přepisování faktů, historii viděl jako soubor mnoha skutečností, které dějiny vytvářely. Politické a válečné dějiny tak dával do souvislostí s životem hospodářským, kulturním, vědeckým, ale také s životem obyčejného člověka dané doby.

Práci historika úzce spojoval s národním cítěním: věřil, že národu nejvíce prospěje studiem jeho dějin, že pěstování národních dějin je podmínka pravého vlastenectví.

Z dosavadního českého dějepisceví se vydělil velkým důrazem na pramennou základnu, jako základní zdroj poznání historikova. Velkou část života tak strávil cestováním po evropských archivech (např. Drážďany, Lipsko, Berlín, Vídeň, Řím, Benátky, Florencie). Kladl také důraz na kritické zhodnocení těchto pramenů. Během života také vydal několik edic pramenů, hlavně pak k dějinám husitství, jež tvořily páteř jeho práce.

- *Starší letopisové čeští od roku 1378 do roku 1527* (1829)
- *Archiv český* (od roku 1840, vícedílný, soubor česky psaných historických pramenů)
- *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber*
  - zhodnocení českých kronikářů a dějepisců
  - od Kosmy po Václava Hájka z Libočan
  - přísná kritika historických pramenů používaných danými kronikáři

Základ jeho životního snažení však tvoří následující dvě díla:

- ***Geschichte von Böhmen***
  - 1836-1867
  - 3 díly: do 1198, 1198-1306, 1306-1378
  - s podporou českých stavů, na *Geschichte von Böhmen* pracoval jako oficiální stavovský historiograf
  - zabývá se **dějiny českých zemí**
  - do roku 1848 dílo vychází jako německý originál, poté vychází pouze jako překlad *Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě*
- ***Dějiny národa českého v Čechách a na Moravě***
  - zabývá se **dějiny českého národa**
  - 5 dílů:
    - do r. 1125
    - 1125-1403
    - 1403-1439
    - 1439-1471
    - 1471-1526
  - první díl vyšel roku 1848, poslední roku 1876
  - 18 knih
  - vycházely s podporou Matice české
  - spor s českým zemským výborem, který požadoval, aby originál vycházel primárně německy, Palacký přesto pokračoval v češtině, do němčiny pouze překládal (*Geschichte von Böhmen*)
  - typické rysy:
    - snaha o posílení národního sebevědomí a ducha
    - je kladen důraz i na uměleckou historii, hospodářství, sociální poměry
    - nejvyspělejší (nejdemokratičtější) epocha českého národa – husitství (romantizace Jana Žižky – hrdiny Slovanstva)
    - **souboj slovanského a germánského principu** (Slované – demokratičnost, mírumilovnost, sklon k anarchii; Germáni – stavovská nerovnost, podnikavost, výbojnost, řemeslná zručnost, organizační schopnost) → tento souboj nepovažuje vyloženě za negativní, dává podle něj podnět k dějinnému a kulturnímu vývoji
  - chtěl své vyprávění dovést do roku 1627, kvůli potížím s vydáváním a cenzurou to však nestihl

K dalšímu čtení:

KOŘALKA, Jiří: *František Palacký (1798 – 1876). Životopis*. Praha 1998.

KUTNAR, František: *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až po vyznění obrodného úkolu dějepisectví v druhé polovině 19. století*. Praha 1973.

ŠTAIF, Jiří: *František Palacký. Život dílo, mýtus*. Praha 2009.